

результаті чого їхня діяльність зводиться не до інформування населення про те, що відбувається у світі, пошуку істини, а до пропаганди готових, накинутих зверху ідей, догм, настанов, сприяючи організації виконання не завжди розумних планів, починів і т.д. [10, с. 154].

У демократичній, правовій державі ЗМІ задовольняють інформаційні інтереси суспільства, здійснює невидимий контроль над діяльністю законодавчих, виконавчих, судових органів, громадські організації й рухів, політичних діячів. Формуючи й виражаючи суспільну думку, прагнення й настрої людей, їхніх певних груп, преса й інші ЗМІ є, по образному вислові, своєрідною «четвертною владою» владою суспільного судді, народного стража порядку й справедливості.

Література

1. Буданцев Ю.П. Системность в изучении массовых / информационных процессов. М.: Изд-во ун-та дружбы народов, 1986. - С. 52,)
2. Алешина Т. Паблик рилейшнз. М.: 1997.
3. Блумер Г. Коллективное поведение: Пер. с *англ.*// Американская социологическая мысль: Тексты. М.: 1994.
4. Государство и информация. М.: 1996.
5. Иванов О., Маслова Г. Как формируется общественное мнение.// СПб ведомости,- 1993.- 18 дек.
6. Лысенко В.И. От Татарстана до Чечни / становление нового российского федерализма/. М.: 1995.
7. Блумер Г. Коллективное поведение: Пер. с *англ.*// Американская социологическая мысль: Тексты. М.: 1994.
8. Богомолова Н.Н. Социальная психология печати, радио и телевидения. М.: 1991.
9. Дугин Е. Я. СМИ как институт прямой демократии и в условиях перестройки: социологический анализ. Автореферат док. диссертации. М.: АОН. 1990.
10. Иванов О., Маслова Г. Как формируется общественное мнение.// СПб ведомости,- 1993.- 18 дек.

Джердж С.Ф.

*пошукач кафедри політичних наук НПУ
імені М.П. Драгоманова*

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПИТАНЬ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В РЕГІОНАХ

Важливим та актуальним елементом зовнішньої політики України є євроатлантична інтеграція держави. Разом з тим послідовний та активний поступ держави в напрямку набуття членства в НАТО залежить також від громадської думки українського суспільства.

Визначальним є потенціал громадської підтримки процесу співробітництва з НАТО, який в свою чергу базується на ступені поінформованості суспільства щодо питань НАТО та тих безпекових, політичних і економічних переваг які надає членство в Альянсі для України.

На підвищення рівня обізнаності щодо НАТО спрямована Державна програма інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2008-2011 роки.

Одним із важливих складових виконання Держпрограми інформування громадськості зокрема та процесу інформаційно-просвітницької діяльності в цілому, виступають неурядові організації.

Громадські організації як такі існували в Україні ще з середини XIX століття. Увійшли в історію такі культурно-просвітні організації як Всеукраїнське товариство „Просвіта”, Товариство української мови ім. Т. Г. Шевченка, національні митецькі спілки. Із здобуттям Україною незалежності громадські організації почали зростати на теренах українського суспільства. У 2005 році кількість офіційно зареєстрованих в Україні громадських організацій складала 41 тисячу. Це громадські організації з місцевим, всеукраїнським та міжнародним статусом. У 2006 році Міністерство юстиції України оприлюднило дані щодо функціонування 1791 всеукраїнської громадської організації.

Виходячи з нагальної необхідності сталого демократичного розвитку України, особливої актуальності набуває проблематика розвитку так званого „третього сектору” - сектору соціально-суспільного життя країни, в якому працюють неурядові громадські організації.

Питання розбудови „третього сектору” актуалізувалося після виборів Президента України у 2004 році. Через рік у Посланні Президента України до Верховної Ради України „Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 році” було визначено серед головних цілей налагодження конструктивного діалогу між владою та громадськими організаціями, створення умов для більшого впливу останніх на державну політику. Підґрунтям визначення цього пріоритету як головного для розбудови держави стали:

- визначення Україною європейської інтеграції як головного напрямку розвитку й активізація уваги до неї європейських країн, зокрема щодо дотримання в державі демократичних цінностей, чи не головною складовою яких є закріплення за представниками громадянського суспільства статусу рівноцінних партнерів влади в реалізації державної політики;
- підвищення ціннісних та моральних критеріїв до оцінки діяльності політичної еліти;
- стрімке падіння довіри українського суспільства до влади з одночасним зростанням довіри до неполітичних структур як ЗМІ, церква, громадські організації.

В Україні існує велика кількість неурядових організацій, які опікуються різними питаннями життя українського суспільства. Виходячи з того, що фактично громадських рух почав розвиватися з початку набуття Україною незалежності, то сьогодні він представлений не на такому високому рівні і не може відігравати значну роль в суспільному житті як, наприклад, громадські організації в країнах ЄС та НАТО. Однак, можна з повною відповідальністю стверджувати, що рівень діяльності громадських організацій щороку за рівнем якості підвищується та відповідно спостерігається ріст їх впливу на суспільні процеси в Україні.

Розглядаючи питання громадського сектору, слід розрізняти діяльність громадських організацій від діяльності профспілок та політичних партій, які також задіяні в суспільному житті країни, але є іншими, передусім, на понятійному та законодавчому рівні, яке регулює діяльність останніх.

„Третій сектор” градується за наступними принципами:

- географічним. В Україні сьогодні існує три типи громадських організацій - обласні (місцевого значення), діяльність яких обмежується окремим регіоном; всеукраїнські, які працюють на всій території України та міжнародні, які проводять роботу, окрім України, ще в якій-небудь одній або кількох країнах.
- сфер діяльності. Виходячи з того, що в державі існує потреба в забезпеченні високоякісного життя суспільства за сферами діяльності, існує два типи громадських організацій: ті, які працюють лише в окремо взятій сфері (наприклад екологічній, соціальній, захист прав людини тощо) та організації, увага яких сконцентрована як на одному напрямку так і на суміжних (наприклад євроатлантична інтеграція України та, водночас, європейська інтеграція та безпека).
- якісним рівнем діяльності. Фактично цей принцип градації громадських організацій має неформальне значення, тому що не існує жодних критеріїв діяльності

громадських організацій, в тому числі й нормативно закріплених. Водночас, це є яскравим підтвердженням розвитку „третього сектору” в Україні, бо означає визнання прийнятих традиційних правил, які в жодному випадку не суперечать чинному законодавству, проте визначають рівень діяльності та відповідно впливу на суспільне життя в державі.

- одноосібною або колективною діяльністю. Громадська організація може декларувати свою діяльність як лише від себе, так і водночас, існують громадські організації що створенні колективними діями, задля координації громадських організацій в тій чи іншій сфері (наприклад такою організацією можна назвати Всеукраїнську громадську організацію „Громадська ліга Україна–НАТО”).

Якщо взяти саме тематику євроатлантичної інтеграції, в Україні безпосередньо або опосередковано діє більше ніж 120 організацій, які позиціонують свою діяльність пов'язаною з євроатлантичною інтеграцією.

Більшість громадських організацій мають багатовекторну спрямованість, і в цьому випадку сфера євроатлантичної інтеграції представляє собою один з напрямків їх діяльності. Суміжними, в процесі діяльності за напрямком євроатлантичної інтеграції в багатьох випадках, є сфера європейської інтеграції, а також проведення досліджень в сфері безпеки та міжнародних відносин.

Одним з показників ефективності діяльності громадських організацій в сучасних умовах є оцінка веб-сайтів громадських організацій щодо висвітлення євроатлантичного курсу України.

Так, зі всіх громадських організацій які приймають участь в процесі інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України лише 33 мають власні сайти, з яких фактично 23 працюють.

Веб-сайти були досліджені на предмет висвітлення інформації про діяльність організації в процесі поточного інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції, аналітичної складової діяльності, інформації про проведення публічних заходів, викладення базової інформації про НАТО та його співробітництво з Україною, а також контактної-організаційної інформації про громадську організацію.

За результатами проведення дослідження, отримано загальний результат, що висвітлення даними визначеними громадськими організаціями питань євроатлантичного курсу України на сьогодні є на рівні 19,6%. Це вкрай низький показник, виходячи з загальної кількості організацій, які беруть участь в інформуванні громадян України.

Слід зазначити що, більшість громадських організацій, які мають робочі веб-сайти (14) знаходяться у м. Київ. Дослідження веб-сайтів показує про недостатнє інформаційне забезпечення щодо висвітлення питань євроатлантичної інтеграції України. Фактично якщо взяти профіль діяльності, то жодна організація, окрім Громадської ліги Україна – НАТО, не діє в окремо взятому сегменті - інформування громадян щодо євроатлантичної інтеграції України. Тому на багатьох веб-сайтах інформаційний аспект щодо євроатлантичної інтеграції або не висвітлюється, або висвітлюється на не достатньому рівні.

В ході Консультації Україна-НАТО на рівні міністрів оборони 4-5 жовтня 2006 року у м. Сінтра (Португалія) було підписано Лист про наміри щодо започаткування Мережі партнерства Україна-НАТО щодо підвищення обізнаності громадянського суспільства. Створення такої Мережі сприяє поглибленню демократичного цивільного контролю над реформуванням сектору безпеки і оборони України за рахунок вдосконалення шляхів залучення до цього процесу громадськості. Таким чином до діяльності громадських організацій в сфері євроатлантичної інтеграції додалась система взаємодії між неурядовими організаціями України та країн-членів НАТО, яка зосередилась саме на регіональних аспектах сектору безпеки .

Залучення потенціалу громадянського простору до питань інформування широких кіл українців як про саму Організацію Північноатлантичного договору, так і про співробітництво України з НАТО – є одним з пріоритетних напрямів діяльності держави в сфері євроатлантичної інтеграції нашої країни. Важливість на нинішньому етапі досягнути

якісно нового рівня поінформованості з цих питань громадян, мабуть, можна не обґрунтовувати. Досягнути цього без залучення громадських організацій не можливо. Це, до речі, доведено на практиці нашими сусідами – державами, які нещодавно стали членами Альянсу. Наприклад, Словаччиною, яка у власному євроатлантичному поступі активно залучала громадські організації до інформаційної роботи – перед вступом до НАТО в країні громадськими організаціями було реалізовано 60 проектів з інформування населення з питань пов'язаних з НАТОвською тематикою.

Для України, особливо сьогодні, коли розбудова громадянського суспільства є одним з важливих чинників демократичного поступу держави, спільна робота з громадськими організаціями в будь-якій сфері, в тому числі й в питаннях інформування населення з євроатлантичної інтеграції, є механізмом, який дозволить підтримати розвиток „третього сектору”. Залучення владою громадських організацій до якнайбільшої участі в процесі інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції та всебічна підтримка ініціатив останніх в цьому напрямі може створити передумови для появи дійсно стабільних гравців громадянського простору, які у майбутньому можуть розширити сферу своєї зацікавленості й, насправді, стати саме партнерами влади.

У цьому контексті потрібно згадати Державну програму інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції на 2008-2011 роки. Програма передбачає широке залучення громадських організацій до її виконання. В програмі заплановано участь неурядових організацій в усьому спектрі передбаченої роботи – від соціологічних досліджень до конкретних заходів. Крім того, передбачається створення регіональних програм з інформування населення з питань євроатлантичної інтеграції. І тут відкривається достатньо можливостей для розвитку або започаткування співпраці щодо просвітницької роботи з питань євроатлантичного поступу України між владою і громадськими організаціями. Особливо це важливо для регіонального рівня – бо саме об'єднання громадян, діяльність яких обмежується територією якогось міста чи регіону, є найближчими і такими, яким довіряє і до яких прислуховується пересічний українець.

Водночас, треба відмітити, що подібний діалог відбувається і сьогодні. При обласних державних адміністраціях створюються громадські ради з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, інформаційні центри, розробляються програми інформування з євроатлантичної інтеграції на регіональному рівні, які також передбачають активне залучення до цього процесу представників регіональних громадських організацій.

Будь-яка інформаційна стратегія має задовольняти певні вимоги, серед яких інформування ЗМІ про важливі заходи та події в політиці євроатлантичної інтеграції держави взагалі. Проведення і забезпечення публічності масових акцій, а також виробництво та розповсюдження інформаційних матеріалів, орієнтованих на певні цільові групи населення, публікацію бюлетенів та проведення соціологічних досліджень. Крім того, не можливо досягнути успіху без аналізу та моніторингу інформації, відбору та аналізу інформації з євроатлантичної тематики в друкованих і електронних ЗМІ як регіонального, так і загальнодержавного рівня.

Фактично йдеться про три головні функції регіонального інформаційного забезпечення діяльності в сфері євроатлантичної інтеграції - просвітництво, розширення внутрішніх і зовнішніх контактів та популяризацію діяльності самої громадської організації. Форми та методи інформаційної діяльності практично не мають меж – вони залежать від творчої наснаги її виконавців. Однак, зупинимось на класичних принципах, без яких інформування громадськості з будь-якої тематики, зокрема і євроатлантичної, ніколи не досягне поставлених цілей. На першому місці стоїть доступність та об'єктивність інформації, яка розповсюджується. На другому - дотримання вимог законодавства в сфері інформації. Третьою обов'язковою умовою є системність та безперервність такої роботи.

Нині, мабуть, головним завданням у сфері інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції є просвітницька робота. Підставу це стверджувати дають

соціологічні опитування, які засвідчують, що біля третини громадян України відчують потребу в знаннях про Організацію Північноатлантичного договору.

Освітня робота з населенням, як така, починається з всебічного вивчення проблеми, аналізу хибного уявлення чи знань, у даному випадку з євроатлантичної тематики. Потреба в освітній роботі щодо НАТО та зв'язків Україна-НАТО, як відомо, і як неодноразово наголошувалося, витікає, передусім, з живучими міфами про Альянс, закладеними ще радянською пропагандою, та недостатньою, передусім, з боку держави роботи з інформування українського суспільства з цих питань. Тому є необхідність в постійному інформуванні населення про події в сфері євроатлантичної інтеграції, переваги та користь якої отримує країна в цілому від співпраці з НАТО.

Системність і послідовність такої роботи закладається в інформаційні кампанії, під час виконання яких визначаються цільові групи для інформування та комунікативні завдання для кожної з них, визначаються способи їх реалізації та оцінки. Крім того, не можна забувати про постійний аналіз стану справ в сфері інформуванні населення з подальшим уточненням інформаційної проблеми, а у разі необхідності, корегування „малих” цілей і форм проведення кампанії. Крім того, для успішності їх реалізації слід здійснювати „зворотній зв'язок” з громадськістю та ЗМІ.

Модель комунікативного двостороннього процесу вміщує визначення суспільно важливої проблематики (в даному випадку – це питання євроатлантичної інтеграції та їх місце в житті українського суспільства); визначення складу цільової аудиторії (на кого конкретно спрямовуватиметься інформація); знаходження найефективніших методів комунікації для досягнення запланованого результату в кожній конкретній групі; способи мотивації людей, які будуть використовуватися під час роботи; визначення партнерів - установ, організацій, окремих структур, співпраця з якими дозволить досягнути найкращого результату.

Інформаційно-роз'яснювальна (просвітницька) робота серед населення є успішною, лише в разі врахування деяких особливостей, зокрема:

1. Ефективніше спрямовувати діяльність не стільки на все населення, скільки безпосередньо на так званих „лідерів громадської думки” – людей, які користуються авторитетом та можуть представляти інтереси в цілому всієї цільової групи. Це дозволяє сконцентрувати наявні ресурси і досягти максимального результату при їх обмеженій кількості.

2. Як відомо краще побудувати новий будинок, ніж постійно ремонтувати старий, тому немає сенсу постійно вкладати ресурси виключно в руйнування негативних стереотипів, тим більше що міфи періодично створюються нові, а краще – формувати новий погляд, за допомогою демонстрації переваг, у даному падку приєднання України до системи європейської безпеки, якою і є НАТО.

3. Дискусію треба будувати за принципом „Так..., але”, тоді в свідомості учасників залишаються надані аргументи й не виникає протиставлення будь-яким вживанням „ні”.

4. Повідомлення та інформація має бути подана таким чином, щоб вона торкалася реального людського життя, бо аудиторія реагує лише на те, що може впливати на поліпшення або погіршення якості життя конкретної людини.

Громадські організації фактично без фінансової підтримки з боку держави, проте за сприяння Національного центру з питань євроатлантичної інтеграції України, Міністерства закордонних справ України, Державного комітету телебачення і радіомовлення України, місцевих органів державної влади, Центру інформації і документації НАТО в Україні, посольств країн-членів НАТО в Україні, проводять низку інформаційних заходів з євроатлантичної тематики – семінарів, конференцій, круглий столів, освітніх курсів, конкурсів тощо. Лєвова частка їх відбувається саме в східних та південно-східних регіонах. Найбільш активними серед всеукраїнських організацій у громадському просторі щодо інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції є Громадська ліга Україна-НАТО, Атлантична рада Україна, Інститут трансформації суспільства, Фонд „Демократичні

ініціативи”, Інститут євроатлантичного співробітництва та інші. Важливим є те, що частина цих заходів проводиться спільно з вищими навчальними закладами, а частина мала за мету поширення знань з НАТОвської тематики серед працівників книгозбірень, бо педагоги й бібліотекарі є не лише носіями інформації, а, передусім, в силу своєї професійної діяльності – активними її розповсюджувачами.

Саме в бібліотеках на рівні областей продовжується практика створення інформаційних центрів, стендів та куточків з питань євроатлантичної інтеграції.

Проведення публічних заходів з євроатлантичної тематики головним чином на регіональному та місцевому рівнях спрямовано на формування найбільш активної частки громади України щодо євроатлантичних процесів. На такі заходи запрошуються вітчизняні та зарубіжні експерти. А розробка і реалізація таких програм та інформаційно-освітніх заходів формують неупереджене бачення громадянами України Північноатлантичного Альянсу на сучасному етапі світового розвитку та необхідності й перспектив набуття членства в Альянсі. Тобто, це, певною мірою, мозкові штурми в різних регіонах України із залученням експертів у сфері євроатлантичної інтеграції та міжнародного досвіду.

Водночас, публічні заходи, особливо ті, що висвітлюються мас-медіа є ефективними й з тієї точки зору, що озвучена на них інформація стає доступною не лише для учасників, а завдяки ЗМІ – поширюється на значно більшу аудиторію.

Публічні заходи, які становлять інтерес для мас-медіа мають відповідати певним критеріям. Зокрема, для прикладу, у події бере участь велика кількість учасників, захід проходить у незвичному форматі, в ньому беруть участь відомі люди, подія відбувається в період інформаційного затишшя тощо.

Успіх проведення публічних заходів залежить від вдало підбраного складу доповідачів, правильно обраного часу – він не може збігатися з іншими важливими подіями; місцем проведення, до якого можна легко добратися, а у приміщенні зручно працювати операторам та фотокореспондентам.

Жодний публічний захід не може бути проведено якісно без підготовки медіа-супроводу. Складовими останнього є розсилка за 5-7 днів цільовим ЗМІ (районні і міські газети; міське радіо; місцеве телебачення; обласні газети, радіо і телебачення; українські і закордонні інформаційні агентства; Інтернет-газети, портали новин) прес-анонсів, які мають відповідати на три запитання: що відбудеться? де? хто буде брати участь?

Не секрет, що найбільше інформації сучасна людина отримує завдяки засобам масової інформації, тому для досягнення максимальної ефективності в роботі громадських організацій з підвищення поінформованості української спільноти з питань євроатлантичної інтеграції необхідна їх тісна співпраця зі ЗМІ, які забезпечують формування та передачу інформації великій кількості осіб, які проживають на достатньо великій території.

Успіх в співпраці з журналістами, передусім залежить від того, чи зможе громадська організація побудувати з ними по-справжньому партнерські відносини. В їх основі лежить сприяння роботі ЗМІ та їх заохочення до спілкування. Це допомога в пошуку потрібної мас-медіа інформації, залучення редакторів до участі в різних дискусіях як учасників чи, скажімо, членів журі конкурсів, різного роду відзначення роботи журналістів. Важливо також налагодження особистих контактів з представниками ЗМІ, в полі зацікавленості яких є теми євроатлантичної інтеграції України, безпеки та міжнародних відносин.

До форм співпраці зі ЗМІ відносять: прес-конференції та брифінги; конференції, дискусії, круглі столи; різноманітні виставки та конкурси; прес-релізи; семінари, особисті зустрічі; електронне спілкування за допомогою Інтернету; спілкування у форматі теле - та радіопрोगрами, інформаційні та рекламні ролики; навчальні тренінги для журналістів з певної тематики; прес-кава - зустрічі з журналістами у неформальні обстановці.

Іноді успішним у відносинах з мас-медіа є чисто людський фактор – це поряд з розповсюдженням інформації, заохочує мас-медіа до об’єктивності в подачі інформації.

Спілкування з мас-медіа поряд з великими перевагами має не менші ризики. Тому завдання стоїть мінімізувати можливий негатив, який може, й скоріше за все, буде з'являтися в пресі. Для цього існує правило – не уникати спілкування зі ЗМІ.

З іншої сторони сама суть ЗМІ - пошук інформації. І якщо на публічному заході зібрані експерти, які можуть надати фахову та достовірну інформацію, то це полегшує роботу журналіста, а громадській організації - співпрацю з мас-медіа. Часто журналісти самі звертаються за коментарями до людини чи організації, котрі вміють цікаво розповісти про суспільно важливі проблеми.

Чи не найефективнішою формою роботи зі ЗМІ є прес-конференції та брифінги. Це живе спілкування, яке дозволяє максимально розкрити тему, а з іншої сторони – зацікавити журналістів інформацією, яка іноді в момент прес-конференції є другорядною та яка в подальшому сприяє максимальному розкриттю теми, акцентуючи увагу ЗМІ на нюансах.

Необхідною передумовою проведення референдуму щодо вступу в НАТО повинна бути загальнонаціональна просвітницька робота по всіх можливих шляхах розв'язання проблеми, яка буде предметом референдуму.

Напрацьовані довідкові, інформаційні та інформаційно-аналітичні матеріали в сфері євроатлантичного прагнення України доводяться населенню через регіональну та місцеву систему спеціалістів Товариства „Знання” України, а також через 54 Інформаційних стенди, якими опікується Громадська ліга Україна-НАТО та які створені і діють на базі обласних універсальних наукових бібліотек і бібліотек вищих навчальних закладів.

Досвід багатьох східно-європейських країн (членів НАТО), які знаходилися на етапі перебудови суспільного бачення стосовно НАТО, однозначно доводить, що успіх усіх реформ пов'язаних з демократичними перетвореннями та схваленням суспільством євроатлантичних намірів, можливий лише за умов розуміння в сприйнятті тих демократичних перетворень, які необхідно здійснити в Україні для набуття членства в Альянсі.

Цього можна досягти лише маючи єдність поглядів на розвиток держави серед політичної еліти та громадянського суспільства та при їх тісній взаємодії. Саме цим шляхом йшли нові члени НАТО – країни Східної Європи та Балтії.

Література:

1. Біла К.Д. Особливе партнерство Україна-НАТО як проблема національної та європейської безпеки. Автореф. дис. ... канд.політ наук. – К., 2002. – 16 с.
2. Державна Програма інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2008 - 2011 роки. Інтернет-представництво Президента України. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.
3. Джердж С.Ф. Зманіпульований негатив щодо НАТО в Україні: хто за лаштунками? // Економічний часопис. – 2006. - № 7-8. С. 13-14.
4. Джердж С.Ф., Україна-НАТО: співробітництво заради безпеки. – К.: Товариство „Знання” України, 2007. – 96 с. – (Бібліотека українознавця). – Бібліогр.: ISBN 978-966-618-233-6, ББК 66.4(4УРК), Д40.
5. Лавриненко В.Г. Членство в НАТО - мета чи спосіб її реалізації? / "Економічний часопис", 2002, № 7-8. С.29-33.
6. Мінгазутдінов І.О. Україна в системі європейської безпеки // Актуал. пробл. міжнар. відносин. Зб. наук. пр. – К., 2005. – Вип. 57 (ч. 1). – С. 67–75.
7. Павличко Д.В. Українська національна ідея. Статті, Виступи, інтерв'ю, документи. – К.: Генеза, 2004. – 771 с.
8. Палій О.А. Національна безпека України в контексті євроатлантичної інтеграції: Автореф. дис. ...канд. політ. наук: 21.01.01 / Інститут проблем міжнародної безпеки при Раді Національної безпеки і оборони України. – К., 2006. - 15 с.
9. Перепелиця Г.М. НАТО і Україна в умовах трансформаційних процесів // Актуал. пробл. міжнар. відносин. Зб. наук. пр. – К., 2005. – Вип. 57 (ч. 1). – С.89–103.

10. Семіков О.В. Перспективи стають ближчими // Україна – НАТО. – 2006. – № 7. – С. 9–18.
11. Сушко О. Громадська думка в Україні стосовно НАТО. Сайт Інституту Євро-Атлантичного співробітництва. - Режим доступу: <http://www.ieac.org.ua>.
12. Теміров Ю.Т. Трансатлантична єдність як фактор міжнародної безпеки // NATO, Peace and International Security in XXI Century. – Donetsk, 2005. - P. 48-54.
13. Тодоров І.Я. Національна ідея в контексті європейського покликання України // Наука. Релігія. Суспільство. – Донецький державний інститут штучного інтелекту. – 2004. - № 1. - С. 308-313.
14. Тодоров І.Я. Регіональний аспект євроатлантичного вибору України в контексті національної безпеки//Історичні і політологічні дослідження. – 2001. - № 1 (5). – С. 194-200.
15. Тодоров І.Я. Україна на шляху до європейської та євроатлантичної спільноти. Монографія. - Донецьк, 2006. – 268 с.
16. Фурашев В.М. Система інформування громадськості щодо євроатлантичного курсу України: шляхи вдосконалення // Економічний часопис. – 2007. - № 1-2 – С. 14-17.
17. Яснюк В.І. Подолання стереотипів щодо НАТО – важлива умова для забезпечення євроатлантичної перспективи України // Економічний часопис. – 2007. - № 1-2 – С. 12-13.

Колісніченко Р.М.,
аспірант кафедри політичних наук
НПУ імені М.П. Драгоманова

ЕЛЕКТОРАЛЬНА КУЛЬТУРА МОЛОДІ В УКРАЇНІ: СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ

За визначенням російського дослідника В.Халіпова, електоральна культура являє собою «рівень знання процедур виборчих компаній і вміння компетентно оцінювати кандидатів, політичні сили та їхні програми» [8, с.3]. Значення рівня її розвитку в суспільстві важко переоцінити, оскільки саме від компетентності виборця залежить результат виборчого процесу, а отже і якість формування та діяльності владних структур на усіх рівнях, ступінь захисту політичними діями інтересів громад та вирішення актуальних суспільних проблем.

Метою даної статі є огляд та узагальнення існуючих наукових напрямків, що стосуються визначеної проблематики.

Перші спроби наукового дослідження електоральної культури суспільства датуються другою половиною XIX ст. Вперше ці проблеми розробляли: А.Зігфрід, який намагався визначити детермінанти електоральної поведінки, Г.Тінгстен, здійснюючи компаративний аналіз результатів соціологічних досліджень, Ф.Компан'я, зосереджуючи увагу на електоральному картографуванні та ін. [7, с.1].

Систематичне дослідження електоральних пріоритетів виборців на Заході розпочалося з другого десятиріччя XX-го століття. Сьогодні нараховується чотири основні школи їх вивчення:

1) соціологічна (Колумбійська), засновниками якої є П.Лазарсфельд та Б.Берельсон. Її представники вважають, що на політичні орієнтації виборця вагомий вплив здійснює його соціальна приналежність. У роботах цих дослідників аналізуються регіональні особливості передвиборчої комунікації, визначено ряд соціальних чинників формування електорального рішення. М.Наубетом виділено основні риси електоральних симпатій, С.Ліпсетом та С.Рокканом окреслено причини та наслідки міжрегіональних протиріч у соціально-політичній сфері тощо;